

1. SAMMENDRAG

Den vestlige hestmakrellbestanden er en fellesbestand mellom Norge, EU og Storbritannia. Bestanden er ikke felles forvaltet eller fordelt mellom partene. Tradisjonelt har Norges kvote blitt fastsatt på grunnlag av ca. 43 % av rådet fra ICES. For både 2023 og 2024 fremla ICES et nullråd.

Frem til 2021 byttet Norge til seg hestmakrellkvote fra EU, som ble fisket i britisk sone. Etter brexit har ikke Norge fått byttet til seg hestmakrellkvoter i forhandlinger med Storbritannia.

Det norske fisket etter hestmakrell har tradisjonelt foregått med trål i norsk sone i Nordsjøen, i hovedsak fra september måned. Fra 2021 har fangstene fra den havgående flåten vært på et lavt nivå (i størrelsesorden 3 000 tonn). Det var en økning i fangstene i kystnære strøk fra om lag 1 800 tonn i 2017 til i overkant av 3 000 tonn i årene 2019 og 2020. Også i 2021 utgjorde fangstene i kystnære strøk om lag 3 000 tonn, mens fangstene var noe lavere i 2022 og 2023 da de utgjorde om lag 2 000 tonn.

Sesongen i år er enda ikke avsluttet, og det forventes en økning i fangstene i kystnære strøk fra og med november måned. Frem til den tid fiskes hestmakrell som bifangst langs «kanten» i Nordsjøen. Fangsttakten så langt i år ligger ved utgangen av september på et betydelig lavere nivå enn i tidligere år, særlig i kystnære strøk. I kystnære strøk fiskes det i all hovedsak med not av fartøy under 15 meter.

Etter to år med nullråd framsatte ICES igjen et positivt kvoteråd for fisket etter hestmakrell i 2025. ICES anbefaler at fangstene ikke bør overstige 75 545 tonn, som er på nivå med kvoterådet før de siste års nullråd. Det ble gjennomført en metoderevisjon for bestanden i 2024, som blant annet innebærer økt dekning av bestandens utbredelse og revidering av biologisk informasjon.

Som følge av at ICES igjen har fremsatt et kvoteråd for hestmakrell foreslår Fiskeridirektøren at det åpnes opp for fritt fiske innenfor totalkvoten i 2025.

2. REGULERING AV FISKET ETTER HESTMAKRELL I 2023-2024

Fiskeri- og kystdepartementet fastsatte i 2009 for første gang en forskrift om regulering av fiske etter hestmakrell. Frem til 2009 var hestmakrell regulert med tekniske reguleringer og områdekvoter i andre lands soner.

Reguleringen av fisket etter hestmakrell har historisk sett vært å fastsette en totalkvote som skal begrense det totale norske fisket. ICES framsatte et null-råd for fiske etter hestmakrell i 2023, som medførte at det for første gang ble behov for å gjøre nasjonale fordelinger av kvoten. Norge fastsatte likevel en totalkvote på 5 000 tonn i 2023, fordelt på kyst- og den

havgående flåten. Av dette kunne kystfartøy som fisker kystnært fiske inntil 3 000 tonn hestmakrell. 2 000 tonn av totalkvoten ble avsatt til bifangst av den havgående flåten i andre fiskerier. Bifangstbegrensningen ble i utgangspunktet ikke spesifisert (tilsvarer en begrensning på 49%), men ble fastsatt til 5 % den 6. oktober 2023. Totalkvoten kunne fiskes i Norges territorialfarvann, økonomisk sone, fiskerisonen ved Jan Mayen, fiskevernsonen ved Svalbard og i internasjonalt farvann.

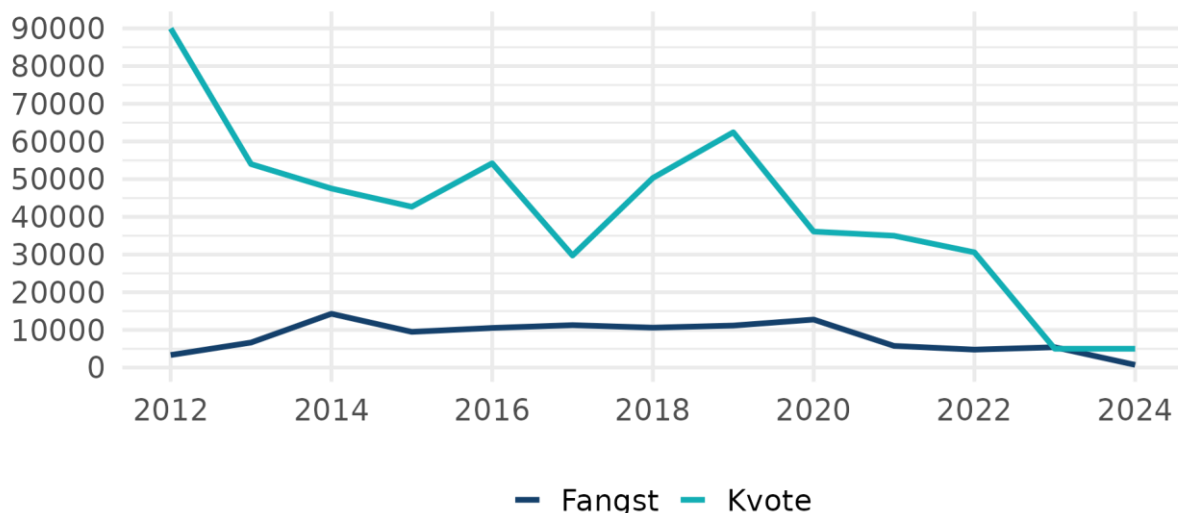
Kvoten for 2023 ble overfisket med om lag 400 tonn. Dette skyldtes undervurdering av omfang av bifangst tatt i den havgående flåten.

Også i 2024 ble det fastsatt en totalkvote på hestmakrell for norske fartøy på 5 000 tonn, hvorav 2 000 tonn igjen ble avsatt til bifangst av den havgående flåten i andre fiskerier. Med hensikt om å unngå en innsnevring av bifangstgradgangen i løpet av sesongen, ble det fra årets start fastsatt en bifangstbegrensning på 30%. Det har per den 7. oktober ikke blitt vurdert nødvendig å gjøre endringer i reguleringen av hestmakrell.

Bifangst av hestmakrell utenfor 12-milen har som i tidligere år tiltatt fra slutten av august måned. Det gjenstår imidlertid en vesentlig større del av totalkvoten den 7. oktober i år (omtrent 2/3) sammenlignet med samme tidspunkt i fjor (omtrent 15%). Det kan fortsatt bli aktuelt å innsnevre bifangstgradgangen for å sikre at det kystnære fisket ikke begrenses mot slutten av året, dersom bifangsten langs «kanten» skulle tilta betraktelig (se også Kapittel 5).

Per 7. oktober 2024 har norske fartøy totalt fisket 1 736 tonn hestmakrell. Fisket har foregått i Norges økonomiske sone, og omtrent 40% er fisket innenfor 12-milen av fartøy under 15 meter. Figur 1 viser norsk kvote og fangst av hestmakrell i Norges økonomiske sone i perioden 2012-2024.

Figur 1: Kvote og fangst av hestmakrell i norsk økonomisk sone¹ i perioden 2012-2024

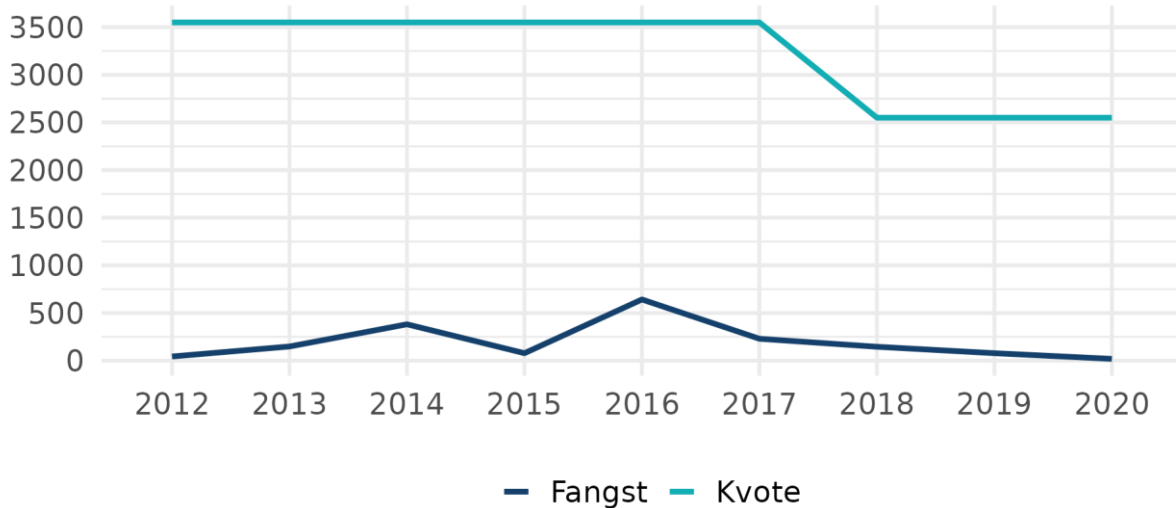

Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 2024-08-20

¹ Kvote i Norges territorialfarvann, økonomisk sone, fiskerisonen ved Jan Mayen, fiskevernsonen ved Svalbard og i internasjonalt vann.

Fra og med 2021 har norske fartøy ikke hatt adgang til å fiske hestmakrell i andre lands soner. Dette er også situasjonen i 2024. I perioden 2018-2020 hadde norske fartøy en årlig kvote på 2 550 tonn hestmakrell i EU-sonen i ICES statistikkområde 4. Figur 2 viser kvote og fangst av hestmakrell i EU-sonen i perioden 2012-2020.

Figur 2: Norsk kvote og fangst av hestmakrell i EU-sonen i perioden 2012-2020

Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 2023-10-04

3. BESTANDSSITUASJONEN FOR HESTMAKRELL

Den vestlige hestmakrellbestanden er en fellesbestand mellom Norge, EU og Storbritannia, men det er ingen felles forvaltning av bestanden. ICES gir i 2024 igjen et råd basert på en MSY-tilnærming. ICES anbefaler at fangstene av hestmakrell i 2025 ikke bør overstige 75 545 tonn. Til sammenligning framsatte ICES nullråd for både 2023 og 2024, mens rådet i 2022 var på 71 138 tonn.

Bestanden gjennomgikk en metoderevisjon i 2024. Den oppdaterte bestandsberegningsmodellen inkluderer revidert biologisk informasjon (modning og naturlig dødelighet) og ytterligere indekser med mer komplett dekning av bestandens utbredelse. Konsistensen mellom år i bestandsberegningene har også blitt forbedret sammenlignet med tidligere modell. Referansepunktene har blitt oppdatert, og Blim og Bpa har blitt redusert sammenlignet med tidligere verdi, hovedsakelig på grunn av forbedret konsistens i bestandsberegningene¹.

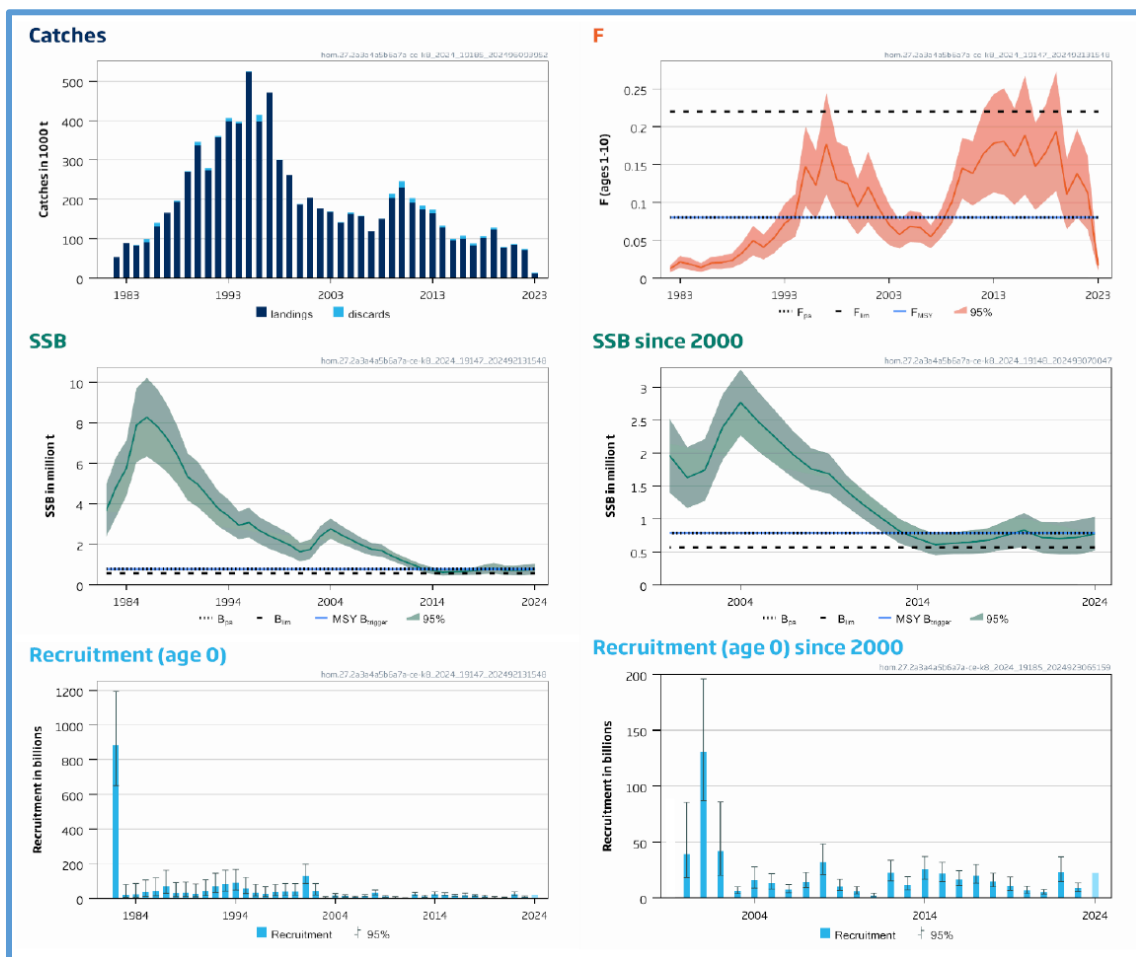
Figur 3 viser oversikt over ICES-rådene for perioden 2012-2025. Figur 4 gir en oversikt over utviklingen i landinger (øverst til venstre), fiskedødelighet (øverst til høyre), gytebestand (i midten) og rekruttering (nederst).

¹ Se HIs nettsider for ytterlige informasjon om kvoterådet:
<https://www.hi.no/hi/radgivning/kvoterad/2025/vestlig-hestmakrell>

Figur 3: ICES råd for perioden 2012-2025

Figur 4: Oversikt over landinger, fiskedødelighet, gytebestand og rekruttering

Kilde: Figur 1 i ICES rådet for hestmakrell statistikkområdene 8, 2.a, 3.a, 4.a, 5.b, 6.a, 7.a-c og 7.e-k (Nordøstatlanteren) datert 30. september 2024

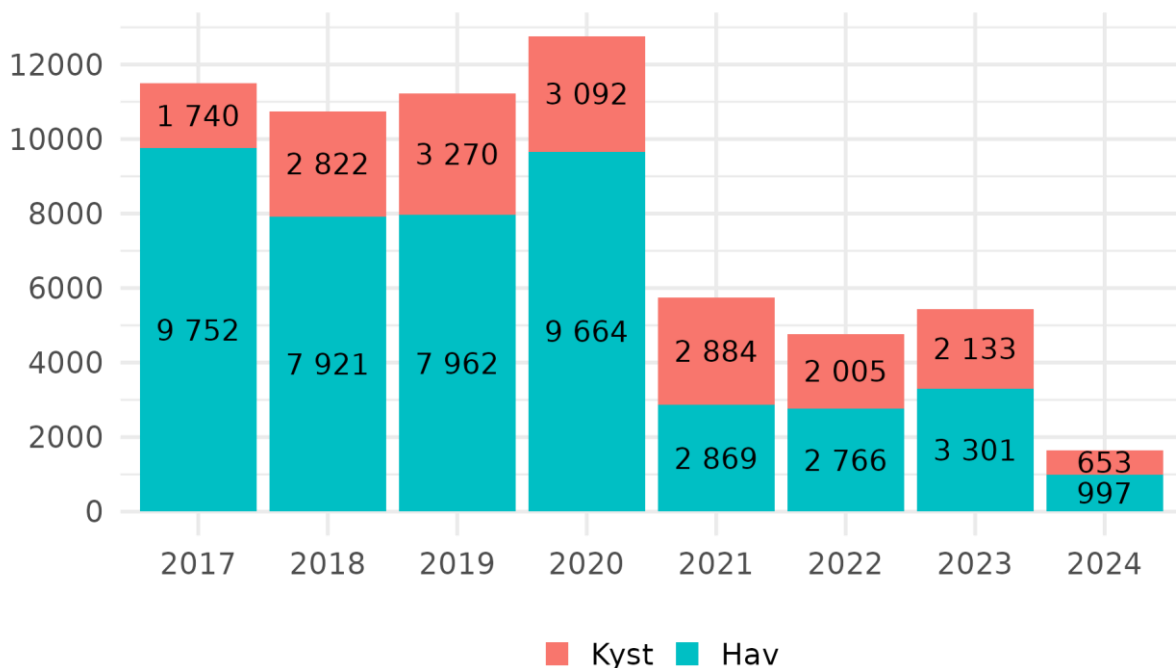
For ytterligere informasjon om rådet se ICES' eller Havforskningsinstituttets hjemmesider.

4. DET KYSTNÆRE HESTMAKRELLFISKE

I det videre fremgår en beskrivelse av hestmakrellfisket av norske fartøy basert på informasjon fra Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister. Det skilles mellom hvorvidt fangsten er tatt innenfor (kyst) eller utenfor (hav) tolvmilsgrensen i perioden 2017 til 2024.

Hovedvekten av hestmakrellfisket av norske fartøy i perioden 2017-2020 er tatt utenfor tolvmilsgrensen med trålredskap (74%). Samlet sett har det i perioden 2017-2020 blitt fisket mellom 10 000 og 13 000 tonn årlig. I 2021 ble det fisket vesentlig mindre sammenlignet med tidligere år, med en samlet fangst på om lag 5 700 tonn. Denne trenden har i stor grad fortsatt i senere år, og kan se ut til å ha tilspisset seg i 2024. Per 24. september 2024 har det blitt landet 1 650 tonn. Det var en økning i fangstene i kystnære strøk fra om lag 1 800 tonn i 2017 til i overkant av 3 000 tonn i årene 2019 og 2020. I kystnære strøk fiskes det i all hovedsak med not av fartøy under 15 meter (90% av fangstene siden 2017 faller innenfor denne kategorien).

Figur 5: Fangst av hestmakrell fordelt på kyst og hav i 2017-2024

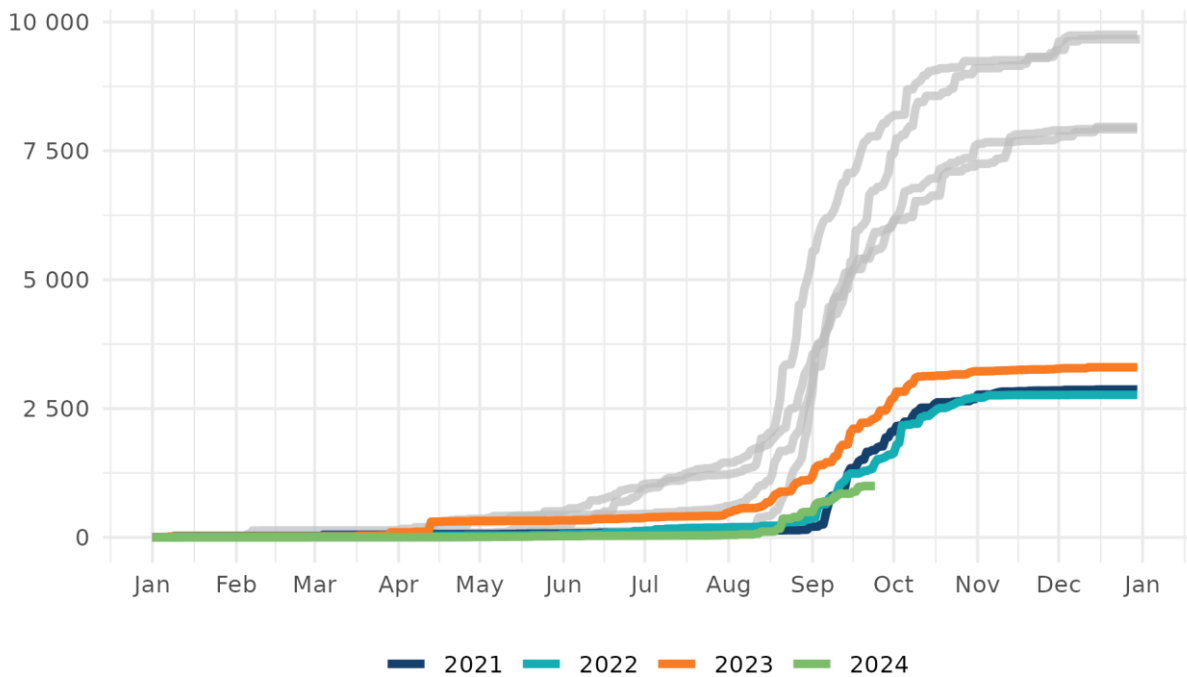
Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 2024-09-24

5. FISKET AV HESTMAKRELL AV DEN HAVGÅENDE FLÅTEN

Fisket av hestmakrell av den havgående flåten er redusert de siste fire årene sammenlignet med tidligere år. Figur 6 viser fisketakten for fangster tatt utenfor 12-milen.

Til tross for at fangster av hestmakrell fra den havgående flåten er på et lavere nivå de siste årene, ser fangstene ut til å være forbundet med de samme fiskeriene som tidligere. De grå linjene i figuren viser kumulativ fangst i perioden 2017-2020.

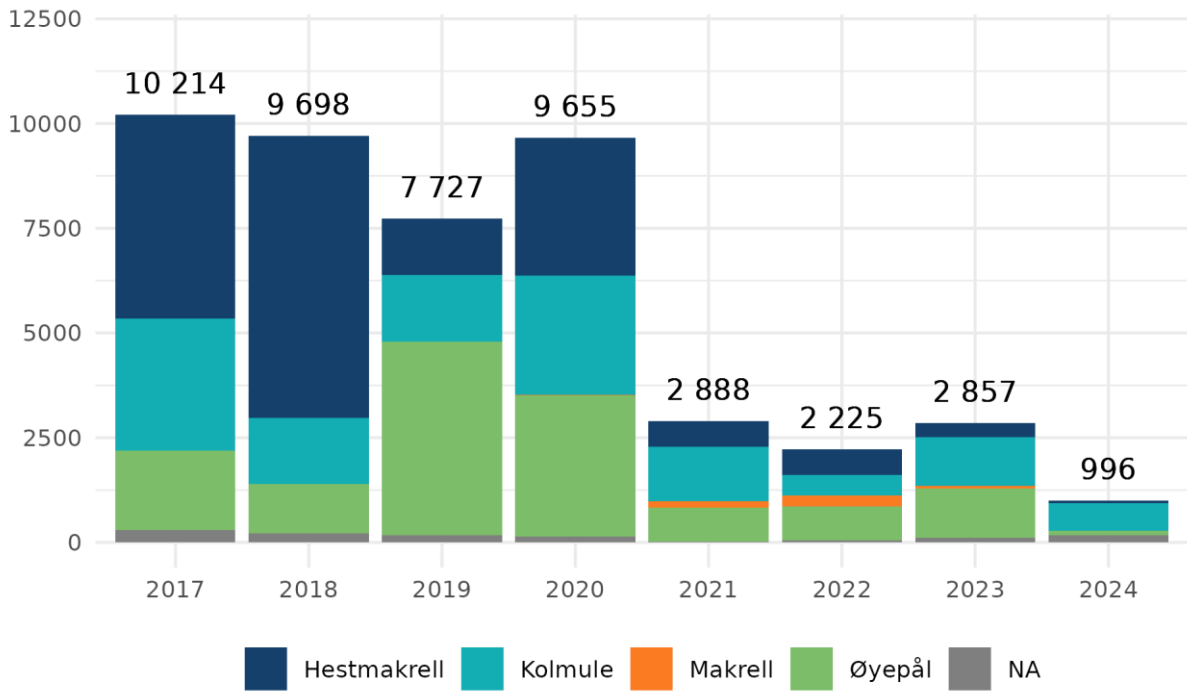
Figur 6: Kumulativ fangst av hestmakrell utenfor 12-milen. 2017-2024

Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 2024-09-24

Figur 7 viser fangster av hestmakrell utenfor 12-milen fra DCA-meldinger rapportert via ERS. Figuren antyder at det er særlig i fisket etter kolmule og øyepål at det er mye bifangst av hestmakrell de senere årene. I tillegg er det rapportert en del bifangst av hestmakrell i fisket etter makrell i 2022, som har sammenheng med at det ble fisket uvanlig mye makrell i Nordsjøen dette året. Både i 2017 og 2018 stammet store deler av fangsten av hestmakrell fra hal hvor hestmakrell var oppgitt som hovedart («rene» hestmakrell-hal).

Figur 7: Rapportert kvantum av hestmakrell fordelt på hovedart i halet. Fangster utenfor 12-milen. DCA-meldinger. 2017-2024

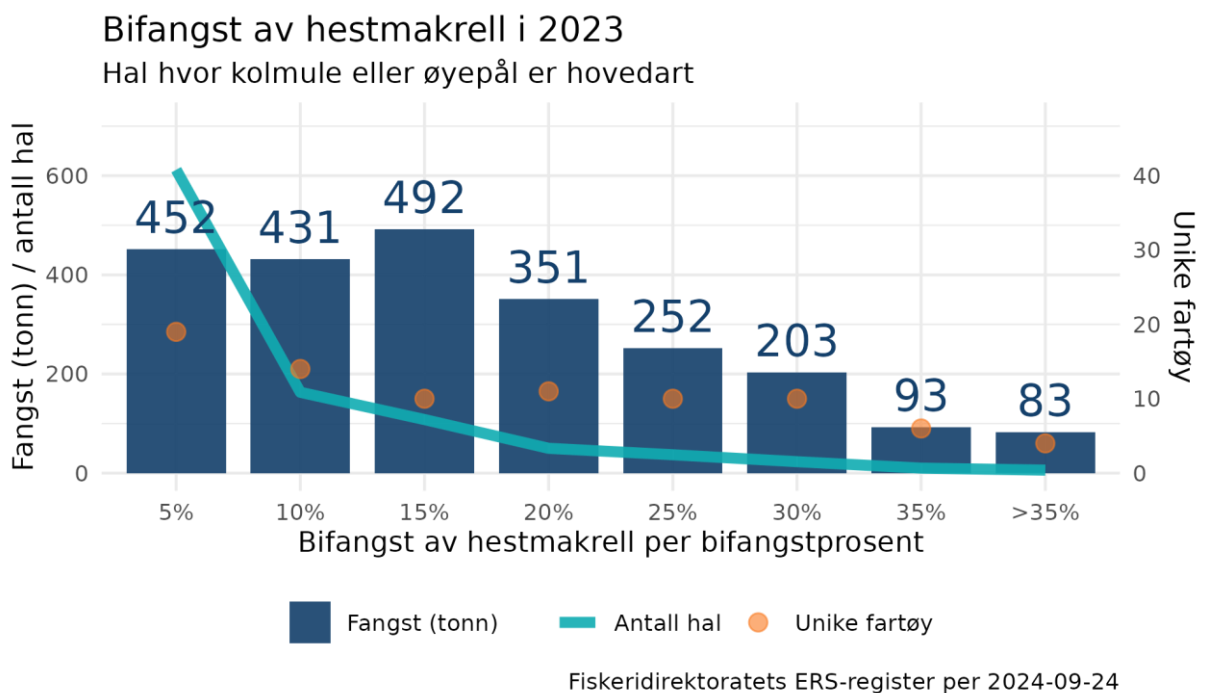
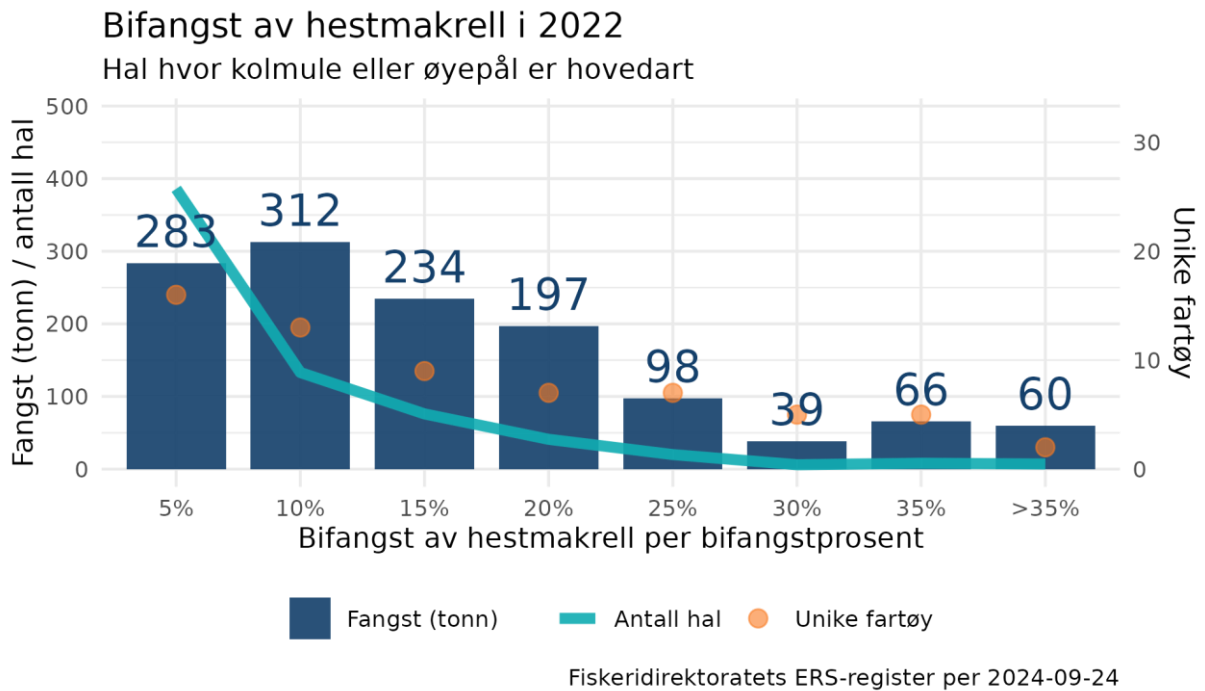
Fiskeridirektoratets ERS-register per 2024-09-24

Fordeling av fangster på hovedart i Figur 7 tilsier at det er særlig i fisket etter kolmule og øyepål at det fiskes hestmakrell som bifangst. I årene før 2021 er det også registrert vesentlige mengder fangster hvor hestmakrell utgjør over halvparten av den samlede fangsten i halet, som kan indikere at det tidligere har foregått et direktefiske etter hestmakrell også utenfor 12-milen. Omfanget av slike fangster er kraftig redusert de siste årene. Figur 8 viser bifangst av hestmakrell i de aktuelle fiskeriene, fordelt på bifangstprosent i det enkelte hal².

De fleste halene har lav bifangst av hestmakrell (<5% per hal). Det varierer imidlertid mellom år hvilken bifangstprosent i halene som bidrar mest til det samlede kvantumet av hestmakrell tatt som bifangst.

² Merk at bifangsts-kategoriene ikke inkluderer fangst i lavere kategorier. Eksempelvis vil fangstene av hestmakrell i kategori «10%» kun inneholde fangster hvor det var mer enn 5% og mindre enn 10% bifangst.

Figur 8: Bifangst av hestmakrell i 2022 og 2023 i fisket etter kolmule og øyepål. Utenfor 12-milen. Fordelt på andel hestmakrell per hal.

6. FORSLAG TIL REGULERING AV FISKET ETTER HESTMAKRELL I 2025

Den vestlige hestmakrellbestanden er en fellesbestand mellom Norge, EU og Storbritannia, men det er ingen felles forvaltning av bestanden. I både 2023 og 2024 fremla ICES et råd om nullfangst for bestanden, som følge av at gytebestanden var under B_{lim} i de respektive år under alle fangstscenarier. Det ble gjennomført en metoderevisjon for denne bestanden i 2024. For 2025 er det igjen fremsatt et kvoteråd for vestlig hestmakrell.

Reguleringene av fisket etter hestmakrell har historisk bestått av å fastsette en kvote som skal begrense det totale norske fisket. Før 2023 har det ikke vært behov for en nasjonal fordeling av denne kvoten ettersom at totalkvoten i praksis ikke har begrenset fartøyenes fiske. Som følge av at det igjen er fremsatt et råd fra ICES foreslår Fiskeridirektoratet å gå tilbake til en slik reguleringsform.

Fiskeridirektoratet foreslår at det fastsettes en kvote på vestlig hestmakrell i 2025 i henhold til ICES anbefaling for bestanden. Tilsvarende som tidligere år legges det til grunn at den norske kvoten utgjør 43 % av ICES anbefalingen. Dette innebærer at den norske totalkvoten fastsettes til 32 484 tonn. Det foreslås fritt fiske innenfor totalkvoten.